

Marsch till doft av lind och bensin

EFTERSOM MAN HAR två ben och bör sätta båda klackarna i backen ungefär lika hårt, marscherar man bäst till musik i tvåtakt eller fyrtakt. Tidens omutliga flykt markeras av vänsterfotens något tyngre tramp och vandrigen fortskrider med påtaglig bestämdhet, just det rörelsemönster som kallas "marsch".

Det är visserligen fullt möjligt att gå med jämna steg i tretakt, men en sådan promenad får oundvikligen något osäkert över sig genom att tidens puls omväxlande hamnar i vänster respektive höger ben. Det kräver onödig eftertanke att gå på det sättet och därför gör man det praktiskt taget aldrig.

Om man ändå insisterar på att trava i tretakt, är det faktiskt naturligare att falla tillbaka

på valsrytm och därmed ge upp idén att varje steg ska räkna lika länge i tiden. Man håller då fast vid att markera iktus med vänsterklacken och dröjer helt sonika på höger fot.

Gången blir visserligen ojämn men ändå bestämd i sitt haltande. Fast också denna variant är förstås mest ett tivolinummer, liksom all annan promenad i udda taktarter. Monty Pythons "Ministry of Silly Walks" är inte långt borta.

Men tvåtakts och fyrtaktsmarsch finns alltså på riktigt. Det är dock inte självklart om man har att göra med det ena eller andra. Ett naturligt ut-

förande stämmer inte alltid med notationen, som för övrigt kan vara vacklande mellan utgåvor. Prova exempelvis hur det känns att käckt promenera med

svängande armar, nynnandes "Vi går över dagstänkta berg, fallera" Och jämför sedan med det allvarigare stegande som låter sig ackompanjeras av "Upp, trälär uti alla stater" eller "Under blågul fana". (Obs att Internationales har upptakt så att det blir höger fot på "Upp", medan försvarsmaktens flotta "Tå-titå, tå-titå Tatti-tatti-tå..." drar igång direkt med en rejäl isättning av vänster klack på första "Tå").

Det finns dock en speciell sorts tvåtakt som höjer sig över övriga marschmusikformer i sin särskilda förmåga att ge stegen Schwung — ja, just Schwung.

DET ÄR INTE BARA text och tänkt kontext som gör skillnaden mellan dessa melodier utan också den rytmiska stilen. Vänsterfotens upplevelse av en lätt växling i emfas mellan första och tredje slaget i varje reell fyrtakt (eventuellt noterad som tvåtakt) skapar en svikt som signalerar pålitlighet och uthållighet, ett lugn som inte lika självklart tränger fram i den på sitt sätt ivrigare funktionella tvåtakten.

Det finns dock en speciell sorts tvåtakt som höjer sig över övriga marschmusikformer i sin särskilda förmåga att ge stegen Schwung — ja, just Schwung.

Det är sex-åttondels-marschen, uppbyggd av parvisa triolgrupper med en beat på varje

EN RYTMISK figur i all musik är att puls-slaget tidsbelopp delas på två toner, den första betydligt längre än den efterföljande. Sådana par är trivialt vanliga byggnadselement i marscher. I ordinar två- eller fyrtakt förhåller sig de två tonernas tidsutdräkt som 3:1 ("punktering"), men i sex-åttondels-noterad marsch blir förhållandet istället 2:1 när triolernas första åttondelar binds ihop till en fjärdedel. Denna subtila skillnad mellan marschtyperna finns alltså inom varje taktslag och berör därför inte musikens tempo, det vill säga hur fort eller jämnt man växlar steg. Ändå har den en märkbar effekt på hur man upplever gången. Det är som om sex-åttondels-marschens miniatyriserade valsrytm inom varje ben- och förflyttning passar särskilt bra ihop med människans ortopedi, med rörelseapparatens proportioner och egensvängningar. Kanske ligger hemligheten i hur steget avlastas i själva fotsulan?

SCHWUNG ELLER EJ, man marscherar inte gärna på vintern. I snö pulsar man och på is halkar man. Och på landet, utan bleckblåsmusikens och trummornas ekoklanger från gatornas husfasader (taratam) är det möjligen fråga om förflyttning i ordnad trupp men knappast om musikalisk festivitas. Festlig marsch på gator och torg, det är

sommarstad det. För mig är det i alla fall så, det vill säga i minnet. Nu för tiden är inte marsch till blåsorkester något vanligt inslag i stadsbilden någonstans. Både svenska försvaret och Frälsningsarmén har dragit ned på saken. Men för ett halvt

Kanske ligger hemligheten i hur steget avlastas i själva fotsulan?

sekel sedan, i min barndoms Södertälje och, förmodar jag, i K4:s och L20:s Umeå, kunde sommarsens särskilda sensualitet innehålla inte bara blomdoft och ljumma vindar utan också skojiga, sprakande, blänkande marschklanger.

SÄRSKILT DEN tunga, söta doften från blommande lind och söndagskvällens stillastående julfvärme smälter samman med det intensivt röda i salvationisternas uniformer och deras glada smatter i "On the Kings Highway" (av den i frälsiskretsar legendariske Erik Leidzén). Någon gång accentuerades plötsligt denna sköna legering av sommarstadens sinnesretningar av ett rivigt och avvikande motorcykelsmatter på Storgatan och en fläkt av rå, förförisk bensindunst.

Lindblom och bensin... Det senare kan vi kanske undvara i framtidens stad. Men inte lindarna. Och inte musiken, marsch eller annan. Minns Tintomara: "...ett vet jag bättre än klänga och springa, det är att sjunga här under lind."

INGE-BERT TÄLJEDAL

FOTO: SCANPIX

När Frälsis och Livgardets drago- ner marscherar är det sommar i stan tycker Täljedal. FOTO: FRÄLSNINGS- ARMÉN